Merk: Jeg har ikke kunnet verifisere tallene 338 970 kroner og 185 547 kroner mot offentlige kilder. I innlegget er de derfor brukt som illustrerende eksempler. Før publisering bør de kontrolleres mot Norsk Tippings årsrapporter, generalforsamlingsprotokoller og Stortingets register over verv og økonomiske interesser.

Saken er den at et styreverv i et statlig eid spillselskap ser ut som en beskjeden sak. Det er et verv, et møtehonorar og et par årlige protokoller. Likevel er det nettopp her de interessante spørsmålene oppstår. Hvem sitter i styrene, hva får de betalt, og hvordan henger det sammen med den politikken som skal regulere de samme selskapene? Jeg har brukt mange år på å lese generalforsamlingsprotokoller og registre over økonomiske interesser, og jeg har lært at det som står der sjelden er kjedelig.

Denne teksten handler om styrehonorarer i Norsk Tipping og Norsk Rikstoto, om hvorfor partiene forsvarer enerettsmodellen så fast, og om hvor grensen går mellom et vanlig verv og en reell interessekonflikt. Og ja, jeg kommer **ringeriksavisa.no** til å stille noen ubehagelige spørsmål underveis.

Et monopol med mange styrerom

Norsk Tipping er et statlig eid selskap som har enerett på lotterier og tipping i Norge. Selskapet er underlagt Kulturdepartementet, og det har et klart samfunnsoppdrag: overskuddet skal gå til idrett, kultur og frivillighet. Norsk Rikstoto er den delen av hestesportsmiljøet som tar seg av totalisatorspill på travbane, og selskapet står nær knyttet til Stiftelsen Norsk Rikstoto. Begge er i praksis deler av samme sektor, og begge har styrer som fatter beslutninger om produkter, markedsføring og spillansvar.

Det er ikke noe galt i at et statlig selskap har styre. Problemet oppstår når de samme personene også sitter i andre roller som berører pengespill, enten direkte eller indirekte. Og det er her jeg begynner å lese protokollene.

Hva får et styremedlem egentlig?

Styrehonorarer i statlig eide selskaper fastsettes normalt av generalforsamlingen, og de offentliggjøres i årsregnskapet eller i protokollen fra generalforsamlingen. Honoraret varierer mye etter styreverv, og ikke minst etter om man er styreleder, nestleder, medlem eller sitter i revisjons- eller kompensasjonsutvalg. Det er ikke uvanlig at utvalgsarbeid gir tillegg.

For å illustrere hvordan et samlet honorar kan se ut, kan man tenke seg et styremedlem med ansvar for både styreplass og et utvalg. Et slikt honorar kan lett ende i tallområdet vi har sett i enkelte statlige selskaper, for eksempel 185 547 kroner for et styremedlem over ett år, eller et samlet beløp på 338 970 kroner for en styreleder med ekstra ansvar. Tallene er ikke et bevis på noe, men de viser hvorfor det er verdt å sjekke hva som faktisk er utbetalt.

Rolle Typisk oppgave Illustrerende honorar (eksempel) Styremedlem Deltar i styremøter, beslutninger om strategi og drift 185 547 kroner per år Styreleder Leder styremøter, har kontakt med eier og ledelse Høyere enn styremedlem, ofte flere hundre tusen kroner Utvalgsmedlem Revisjon, godtgjørelse, risiko eller tilsvarende Tillegg til styrehonorar Samlet eksempel Styreleder med utvalgsverv 338 970 kroner per år

Legg merke til at tabellen ikke viser faste satser. Det er en lesehjelp, ikke et fasit. Den riktige kilden er alltid protokollen og årsrapporten.

Slik finner du tallene selv

Jeg anbefaler alle som vil sjekke dette selv å starte med to dokumenter. Det første er **generalforsamlingsprotokollen**. Der står det hvem som er valgt til styret, hvem som er styreleder, og hvilket honorar generalforsamlingen har vedtatt. Protokollen er ofte offentlig tilgjengelig, og den er den mest direkte kilden til hva styret faktisk får.

Det andre dokumentet er **Stortingets register over verv og økonomiske interesser**. Stortingsrepresentanter må registrere verv og økonomiske interesser som kan ha betydning for vervet deres. Registeret er ikke perfekt, og det er langt fra alltid like lett å lese, men det viser om en politiker har styreverv, og i så fall hvilket selskap det gjelder og hvilket honorar som oppgis.

Når de to kildene settes ved siden av hverandre, blir mønstrene tydeligere. Hvem sitter i styret? Hvem har registrert verv? Og stemmer opplysningene med det som står i protokollen?

Den vanlige feilen: styreverv betyr ikke automatisk noe ulovlig

Her må jeg være tydelig, for det er lett å gå i fellen. Et styreverv er ikke automatisk ulovlig, og det er ikke automatisk et skandalestoff. Mange folkevalgte har styreverv, og mange av dem har gode grunner til det. Kompetanse fra næringsliv, akademia og frivillighet er verdifull. Det er heller ikke slik at en politiker som sitter i et styre, har gjort noe galt.

Spørsmålet er ikke om vervet er lovlig. Spørsmålet er om det er registrert, om det er gjort rede for, og om det kan skape habilitetsproblemer i konkrete saker. Habilitet handler om hvorvidt man kan behandle en sak uavhengig, og det er en vurdering som må gjøres i hvert enkelt tilfelle. Et styreverv i et selskap kan være relevant for behandlingen av saker om selskapet, men det må vurderes konkret.

Så når noen sier at et styreverv i spillmonopolet er «bare en tilfeldighet», er mitt svar: kanskje. Men da bør det kunne dokumenteres. Og når det ikke kan dokumenteres, er det ikke mer enn en påstand.

Enerettsmodellen: hvorfor partiene holder fast

Enerettsmodellen er grunnsteinen i det norske spillsystemet. Ideen er at staten har enerett på pengespill, og at overskuddet går til gode formål. Begrunnelsen er todelt: man vil begrense spilleavhengighet og kriminalitet, og samtidig sikre inntekter til idrett og kultur. Mange partier forsvarer dette med begrepet «ansvarlig spillpolitikk».

Men la meg være ubehagelig her. «Ansvarlig spillpolitikk» er et av de begrepene som brukes så mye at det mister innhold. Hva betyr det konkret? Hvor mange spillere har problemer? Hvor stor andel av omsetningen kommer fra de mest sårbare? Hvilke tiltak er faktisk evaluert, og hvilke er bare vedtatt? Svarene er ikke alltid lett å få, og partiene er ofte raskere med ordene enn med tallene.

Samtidig må man innrømme at enerettsmodellen har et argument som er vanskelig å avfeie: den gir staten kontroll, og den gir et forutsigbart inntektsgrunnlag. Det er forskjell på en modell der staten eier og styrer, og en der private aktører konkurrerer om kundene med aggressiv markedsføring. Spørsmålet er om kontrollen faktisk brukes i praksis, og om den er god nok til å forsvare nettopp de styrene og honorarene vi snakker om.

Interessekonflikt: der politikk og industri møtes

Interessekonflikten handler ikke bare om penger. Den handler om tillit. Hvis en politiker som skal være med på å utforme regler for pengespill også sitter i styret til et selskap som påvirkes av reglene, må det være åpent hvordan vedkommende håndterer dette. Det er ikke nok å si at man er «nøytral». Man må kunne vise det.

Tre spørsmål er nyttige å stille:

1. Er vervet registrert, og stemmer opplysningene med protokollen?
2. Har politikeren deltatt i saker som direkte gjelder selskapet der vedkommende sitter i styret?
3. Hvilke vurderinger er gjort av habilitet, og er de dokumentert?

Hvis svarene er åpne og etterprøvbare, er det lite å reagere på. Hvis de er tåkete, er det verdt å grave videre.

Hva bør skje nå?

Jeg tror ikke løsningen er å forby styreverv. Det ville være både urealistisk og unødvendig. Men det bør være enklere å se hele bildet. Honorarer bør stå tydelig i årsrapporter, registrene bør være lettere å søke i, og partiene bør kunne svare konkret på hvordan de håndterer habilitet. Det er ikke spesielt radikalt å kreve det. Det er bare god forvaltning.

Og til dere som leser dette: sjekk selv. Åpne protokollen, finn registeret, sammenlign. Det tar en ettermiddag, og det sier mer enn de fleste pressemeldinger.

Oppsummering

Styrehonorarer i Norsk Tipping og Norsk Rikstoto er ikke skjult, men de er heller ikke lett tilgjengelige for folk flest. Et styreverv er ikke automatisk ulovlig, men det må være åpent, registrert og vurdert. Enerettsmodellen

forsvares med gode argumenter, men «ansvarlig spillpolitikk» trenger mer enn et slagord. Og når politikere og pengespillindustri deler styrerom, er det ikke nok å si at det bare er en tilfeldighet. Det må kunne dokumenteres.

